

ТОРА ОР • ПАРШІ ВАЇШЛАХ • МААМАР 5

וִיקַח מִן הַבָּא בִידוֹ מִנְחָה לַעֲשׂוֹ אֶחָיו כּו'

«І взяв він із того, що потрапило йому до рук»

Дар Якова Ейсаву був мінхою — піднесенням маїн нуквін (жіночих вод, пробудження знизу), що виходило за межі міри душі й призначалося високому кореню Ейсаву в охоплюючому світлі Тоу. Очистивши добро в Ейсаві, Яков притягнув це охоплююче світло до себе, тож Яков, внутрішнє світло Тікун, також включив у себе охоплююче світло.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayishlach/5/

ГОЛОВНА ДУМКА

Дар Яакова Ейсаву був мінхою — піднесенням маїн нуквін (жіночих вод, пробудження знизу), що виходило за межі міри душі й призначалося високому кореню Ейсаву в охоплюючому світлі Тоу. Очистивши добро в Ейсаві, Яаков притягнув це охоплююче світло до себе, тож Яаков, внутрішнє світло Тікун, також включив у себе охоплююче світло.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Чому дар Яакова Ейсаву називається мінхою — назвою кожного приношення? Світи отримують лише сьйво Б-га, яке спускається ланка за ланкою: або як внутрішнє світло, що відповідає мірі своєї посудини, або як охоплююче світло, що перевершує будь-яку посудину. Так само й у молитві: одна любов — це стільки, скільки може витримати душа; інша, народжена усвідомленням того, що Б-г не піддається жодним змінам, і віддаленості душі від Нього, перевершує її міру. Те, що вище, не може облачитися в нижче: лев, який перебуває праворуч від Колісниці, є нечистою твариною, а Ейсав, корінь якого — в охоплюючому світлі Тоу, народився першим, подібно до того, як плацента з'являється раніше за дитину. Яаков, йуд-екев, отримує скорочене світло, яке входить усередину через виконання міцвот. Приношення підносять маїн нуквін; те, що підноситься з фізичного світу, є новизною, яка зворушує Вищого, мов птах, що говорить перед царем. Щоб притягнути охоплююче світло донизу, Яаков підніс маїн нуквін понад міру — приношенням Тоу, про яке Тора не розповідає, зокрема й верблюдами. Кланяючись, він зібрав добро в Ейсаві; Ейсав побіг, щоб обійняти його, поцілунок виявив мудрість (Хохма), і брати заплакали від радості, як сказано про Майбутнє.

ПЛАН

1 Чому кожне приношення — мінха

¶1-2

Перші приплоди Гевеля називалися мінхою, як і всі приношення. Для вступу: Б-г не змінюється і перебуває поза світами, які отримують життєву силу лише від Його сьйва, що спускається ланка за ланкою, — відблиску відблиску.

2 Два способи спускання світла

¶13-4

Світло спускається або як внутрішнє світло, обмежене своєю посудиною, або як охоплююче світло, що виходить за її межі. Так само й у молитві: любов, народжена роздумами про те, що Він є життям усіх світів, сягає лише тієї міри, яку може витримати душа; любов, народжена усвідомленням того, що Він не піддається жодним змінам, і падіння душі у світ розділення, перевершує її міру — «усією своєю міццю».

3 Лев, бик і первісток

¶15-9

Те, що вище, не може облачитися в нижче, тому лев, який перебуває праворуч від Колісниці, є нечистою твариною й торкається його лише охоплююче світло — левона (ладан). Так само Ейсав, із Тоу, де «ще не царював цар», народився першим, подібно до плаценти, яка з'являється раніше за дитину; Яаков, йуд-екев, отримує скорочене світло, що входить усередину через міцвот, тоді як над ідолопоклонниками Б-г залишається лише як охоплююче світло.

4 Приношення як маїн нуквін

¶10-12

Приношення підносять маїн нуквін, притягуючи Б-жественність донизу, в душу. Те, що підноситься від душ у тілах, чиє мовлення саме залежить від їжі, є новизною, яка зворушує Царя, мов птах, що говорить; звідси й назва «мінха». Іскри впали серед народів, а в Майбутньому корінь Ейсаву в Тоу буде очищений у святості й включений у Яакова.

5 Приношення Тоу

¶13-16

Щоб притягнути охоплююче світло донизу, маїн нуквін мають перевершувати міру душі. Тому Яаков приніс мінху Ейсаву, своєму братові згори, у Тоу, з приношеннями та в такій кількості, про які Тора не розповідає, навіть із верблюдами, бо там «темрява — як світло».

6 Поклони й обійми

¶17-18

Сім разів уклонившись, Яаков зібрав добро в Ейсаві — своєму братові, що походив з одного з ним джерела; сила, що була в Ейсаві, побігла до нього, мов свічки до смолоскипа, а його обійми притягнули до Яакова вище охоплююче світло.

7 Поцілунок і сльози

¶19-21

Поцілунок виявив мудрість (Хохма), відкликану під час розбиття. Надто велика для своєї посудини радість обертається сльозами: брати, які були порізно від часу розбиття, заплакали, коли найвище наблизилося до того, що впало найнижче, як сказано про Майбутнє: «З плачем вони прийдуть».

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Мінха מנחה

Дар, назва всіх приношень; маамар тлумачить її перші літери як початкові літери слів «маїн нуквін» і пов'язує це слово з ніхоах — спусканням.

Маїн нуквін מ"ן נוקבין

«Жіночі води» — пробудження знизу, яке притягує Б-жественність донизу; підносячись від душ у тілах і від матеріальних речей, воно є новизною, дорогою Вищому.

Ішталшелут השתלשלות

Ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) — відблиск відблиску, через який світи можуть отримувати життєву силу від Б-га, що не змінюється.

Внутрішнє й охоплююче світло פנימי ומקיף

Світло, яке спускається в посудину відповідно до її міри, і світло, якого жодна посудина не може обмежити; у молитві це любов, яку душа може витримати, і любов, що перевершує її міру.

Йуд-екев י"עקב

Ім'я Яаков, прочитане як йуд і п'ята: мале, скорочене світло, яке може увійти в посудину, — внутрішнє світло Тікун.

Левона לבונה

Ладан; тут — охоплююче світло, яке ширяє над тим, що впало, і через яке іскри серед народів очищуються й підносяться.

Світ Той עולם התהו

Світ, «де ще не царював цар», охоплюючого світла, посудини якого розбилися; корінь Ейсаву, який у Майбутньому буде очищений у святості.

Чому кожне приношення — мінха

1 ויקח מן הבא בידו^{1,2} מנחה לעשו אחיו כו'. הנה כל הקרבנות נק' בשם מנחה כמ"ש והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו³ ומחלבהן וישע ה' אל הבל ואל מנחתו כו'

«I він узяв із того, що було під рукою, дар (мінху) для свого брата Ейсава» тощо. Усі жертвоприношення називають мінхою, як написано: «I Гевель також приніс від первістків своєї отари та від їхнього жиру; i Ім'я Б-га (Гавая) прихилилося до Гевеля та до його приношення», тощо.

Новий розділ починається з дару — мінхи, яку Яков послав своєму братові Ейсаву. Альтер Ребе зазначає, що будь-яке приношення можна назвати мінхою, адже тваринне приношення Гевеля в Берешит названо «Його мінхою».

(הגם שהיה קרבן מנחה⁴ בפ"ע [בפני עצמו]⁵ כמו מנחת סלת ומחבת כו'. אך כל התורה היא כלל ופרט וכן תפלה שכנגד קרבנות⁶ כל התפלות בכלל נק' מנחה ותפלת מנחה בפ"ע [בפני עצמו] היא פרט ועיין בתשו' [בתשובות] אמונת שמואל⁷ סי' כ')

(Хоча існувало й окреме борошняне приношення — мінха, як-от мінха з тонкого борошна та [мінха, приготована на] сковороді тощо. Але вся Тора має загальний і окремий аспекти; так само й молитва, що відповідає жертвоприношенням: усі молитви загалом називаються мінхою, а молитва Мінха як окрема молитва є окремим випадком. Див. також респонси Emunas Shmuel, розділ 20.)

Існувало також окреме борошняне приношення, яке називалося мінхою, але це окреме значення слова, загальний зміст якого охоплює всі жертвоприношення. Так само кожна молитва, що замінює жертвоприношення, є мінхою в загальному значенні, тоді як окремим випадком є післяобідня молитва Мінха. Альтер Ребе посилається на респонси Emunas Shmuel, де пояснюється, чому післяобідня молитва називається Мінха.

הרי שהיו בכורות צאנו נק' בשם מנחה. ויובן זה ע"פ הקדמה כי נודע כי אני הוי"ה לא שנית⁸ כתיב ולמתיב [וולית מחשבה תפיסא ביה]⁹ ואינו בגדר עלמין כלל ואעפ"כ [ואף על פי כן] כי ממך הכל¹⁰ כתיב.

Отже, первістки його отари називалися мінхою. Це стане зрозумілим із вступного пояснення. Адже відомо, що написано: «Я, Гавая, не змінився», і «жодна думка не може осягнути Його», і Він зовсім не належить до категорії світів; і все ж написано: «Бо все — від Тебе».

Пояснюючи, чому жертвоприношення називаються мінхою, Альтер Ребе починає з основоположного твердження: Сам Б-г не змінюється внаслідок творіння і перебуває поза межами будь-якої думки та всіх світів. І все ж усе походить від Нього.

אך הוא ע"י זיו והארה הודו על ארץ ושמים¹¹ כו' וגם הארה זו עצמה מעצמותו ית' לא היו העולמות יכולים לקבל חיות ושפע להיותן בבחי' גילוי עולמות כ"א ע"י השתלשלות דהיינו כשלשלת הארה והארה דהארה.

Але це відбувається через променіння й саяво: «Його велич — над землею й небом» тощо. І навіть цього самого саява, що походить від Його благословенної сутності, світи не могли б отримувати життєву силу й потік [від нього], щоб існувати як розкриті світи, інакше як через ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), тобто подібно до ланцюга: саяво і саяво від саява.

Світи походять не від Його сутності, а лише від її саява — Його «величі». Навіть це саяво надто велике, щоб світи могли його отримати, тож воно має спадати крок за кроком, немов ланки ланцюга: кожен наступний рівень є саявом від попереднього.

2 וכל מה שיורד ומשתלשל מטה מטה הוא הארה דהארה מהעליון ממנו כו'. וכל מיני מדרגות ברכוי התחלקות העולמות ועליות וירידות הכל הוא בבחי' זיו והארה אם רב ואם מעט.

І все, що спускається й розгортається дедалі нижче, є відблиском відблиску того, що вище за нього, тощо. Усі різновиди рівнів, численні поділи світів, піднесення й спуски — усе це належить до виміру саява й світіння, більшого чи меншого.

Кожен нижчий рівень отримує лише відблиск відблиску того, що над ним. Усі численні світи та всі їхні піднесення й спуски — це лише ступені цього саява, більші або менші.

ויש בזה כמה מיני מדרגות זו למעלה מזו כמו עוה"ב [עולם הבא] ותח"מ [ותחיית המתים] ואלף הז' יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם¹² שהוא עילוי אחר עילוי והכל הוא בזיו וההארה כו'.¹³

І в цьому є кілька різновидів рівнів, один над одним, як-от Майбутній світ, воскресіння мертвих і сьоме тисячоліття — «день, увесь — Шабат і спокій для вічного життя», що є піднесенням за піднесенням; і все це — у саяві та світінні, тощо.

Навіть найвищі майбутні стани — Майбутній світ, воскресіння та сьоме тисячоліття, вічний «день, увесь — Шабат», — це лише вищі ступені того самого саява. Жоден із них не є самою сутністю Б-га.

Два способи спускання світла

3 והנה יש ב' מיני השתלשלות. השתלשלות¹⁴ האורות בכלים בבחי' פנימי [פנימיות / פנימית] שהוא לפ"ע [לפי ערך] הכלי שהכלי יכול להגבילו.

Тепер є два види ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут). [Є] розгортання світел у посудинах у режимі внутрішнього світла (пнімі), яке відповідає посудині, так що посудина може його обмежити.

Світло розгортається двома способами. Перший — як внутрішнє світло, що входить у посудину й набуває форми відповідно до її здатності вмістити його.

ויש בבחי' מקיף דהיינו שאינו מוגבל בכלי. ויובן זה בעבודת¹⁵ ה' שכלב זו תפלה¹⁶ כרשפי אש¹⁷

А є [розгортання] в режимі охоплювального світла (макіф), тобто світла, яке не обмежене посудиною. Це можна зрозуміти на прикладі служіння Б-гу, що відбувається в серці, — молитви зі спалахами полум'я.

Другий спосіб — це охоплювальне світло, яке посудина не може вмістити чи обмежити. Альтер Ребе пояснює обидва способи на прикладі молитви — «служіння серця», любов у якій палає «спалахами полум'я».

שכאשר האהבה באה מהתבוננות כי הוא חיך וחיי החיים של כל העולמות¹⁸ נמשך מזה תשוקת הנפש כאשר תוכל שאת לפי מזגה ותכונתה.¹⁹

Коли любов виникає з роздумів про те, що Він — твоє життя і життя життя всіх світів, звідси постає прагнення душі — настільки, наскільки вона може витримати, відповідно до її вдачі та природи.

Любов, що народжується з роздумів про Б-га як життя світів, відповідає внутрішньому світлу. Це прагнення, яке душа може вмістити, мірою, відповідною до вдачі кожної людини.

משא"כ כשהאהבה באה מחמת שישים אל לבו ויעמיק בעומקא דלבא כי אני²⁰ ה' לא שניתי כתיב ולמ"ת [ולית מחשבה תפיסא ביה] כו'. אשר ע"כ תכלה אליו נפש כל חי להבטל במציאות ולהתכלל באחד ממש.²¹

Інакше буває, коли любов виникає тому, що людина бере до серця й заглиблено розмірковує в глибині серця над написаним: «Я, Гавая, не змінився», і над тим, що «жодна думка не може осягнути Його» тощо. Тому душа кожної живої істоти пориватиметься до Нього, щоб цілковито втратити самотійність свого буття й справді включитися в Єдиного.

Любов, що народжується з роздумів про Б-га таким, яким Він є Сам у Собі, незмінним і непідвладним жодній думці, відповідає охоплювальному світлу. Вона спонукає душу прагнути цілковито злитися з Єдиним.

4 ולכן כאשר ישים אל לבו ג"כ ריחוקו מא"ס ב"ה אשר ירדה הנפש ותרד פלאים²² בעלמא דפרודא כו'

Отже, коли він також візьме до серця свою віддаленість від Нескінченного (Ейн Соф), благословенний Він, і те, як душа зійшла й дивовижно впала у світ розділення (альма де-перуда) тощо,

Людина може також замислитися, наскільки далеко впала її душа від свого джерела в Ейн Соф до «світу розділення», де прихований Б-г.

תהי התגברות האהבה ביותר מאשר תוכל שאת עד שאין כח בנפש לכלוא את האה"ר [האהבה רבה] וזהו בחי בכל מאדך²³ בחילא יתיר כו':

любов посилиться ще більше, ніж [душа] здатна витримати, аж поки душа не матиме сили вмістити в собі велику любов. І це рівень «усією своєю міццю (меодеха)» — з надзвичайною силою тощо.

Таке усвідомлення спонукає любов вирватися за межі того, що душа здатна вмістити. Це любов «усією своєю міццю (меодеха)» — любов, що виходить за межі власної міри.

Лев, бик і первісток

5 והנה כתיב²⁴ פני אריה אל הימין²⁵ ופני שור מהשמאל שבחיי פני השור הוא למטה ממדרגת האריה במרכבה שבחיי פני אריה הוא אל הימין כו' ואעפ"כ [ואף על פי כן] למטה בעוה"ז הרי השור הוא בהמה טהורה והארי הוא חיה טמאה.²⁶

І ось написано: «Обличчя лева — праворуч, а обличчя вола — ліворуч». Обличчя вола нижче за ступенем від обличчя лева в Колісниці, адже обличчя лева — праворуч тощо. І все ж унизу, у цьому світі, віл — чиста свійська тварина, а лев — нечистий дикий звір.

У видінні Єхезкеля про Колісницю обличчя лева праворуч, а обличчя вола ліворуч, тож угорі лев має вищий ступінь. Однак у цьому світі віл кошерний і його можна приносити в жертву, тоді як лев — нечистий звір; Альтер Ребе запитує, чому так.

6 והענין כי אדרבה²⁷ מה שהוא למעלה במדרגה יותר גבוה אין לו התלכשות בכלי למטה להיות גילוי בחינתו כמו שהוא למעלה בקדושה

Пояснення полягає в тому, що, навпаки, те, що перебуває вище, на вищому рівні, не може облачитися в посудину внизу так, щоб його властивість виявилася такою, якою вона є нагорі, у святості.

Відповідь перевертає очікування: саме тому, що рівень вищий, він не може облачитися внизу так, щоб виявлятися там таким, яким він є у святості.

וכמו אריה שהוא בחי' גבורה גבור כארי²⁸ שהוא התגברות האור במאד מאד עד שא"א להיות שורה ומתגלה קדושתו למטה בכלי שנכלל בקדושה וכמו בהמה טהורה אלא ע"י דרך נפילת האור ברפ"ח נצוצין שבשבה"כ [שבשכירת הכלים] בג' קליפות הטמאות

Наприклад, лев, який є рівнем (бхіною) могутності (Гвура), — «сильний, як лев»: це надзвичайно велике посилення світла, таке, що його святість не може спочивати й виявлятися внизу в посудині, що входить до святості, як це буває з чистою твариною, інакше як через падіння світла в 288 іскор розбиття посудин — у три нечисті оболонки (кліпот).

Лев уособлює Гвуру, міць, — таку інтенсивність світла, що вона не може відкрито спочивати внизу в посудині святості, як це буває з чистою твариною. Вона може досягти цього світу лише через падіння — через розбиття посудин, у 288 іскор, ув'язнених у трьох нечистих кліпот.

ואז הוא בחי' חיה טמאה שמקבל חיות מנפילות הנצוצים מארי דקדושה.

І тоді це — бхіна нечистого звіра, який отримує життєву силу (хают) від упалих іскор лева святості.

Отже, лев унизу — це нечистий звір: він живиться іскрами, що впали від лева святості, який перебуває нагорі.

אבל לא בהתגלות בחי' ארי' [אריה] בדרך השתלשלות והתלבשות כנבהמה טהורה רק בחי' מקיף מלמעלה והוא בחי' לבונה כו' כמ"ש במ"א.²⁹

Але [це] не через виявлення бхіни лева шляхом ланцюга послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут) та облачення, як у випадку з чистою твариною, а лише як охоплювальне [світло] (макіф) згори. І це — бхіна левона (ладану) тощо, як пояснюється в іншому місці.

Святість лева не входить у нього як внутрішнє світло, як у чисту тварину, а перебуває над ним як охоплювальне світло. Альтер Ребе називає це рівнем левони, ладану, про який він пояснював у попередньому маамарі.

7 וזהו שעשו היה בכור שהוא מבחי' לפני מלך מלך³⁰ כו' בהר שעיר³¹ בארץ אדום כו'

І ось чому Ейсав був первістком: він належить до рівня «перш ніж запанував цар» тощо — «на горі Сеїр», «у землі Едом» тощо.

Це пояснює, чому Ейсав був первістком: він походить від царів, які правили в Едомі «перш ніж запанував цар» в Ізраїлі; Кабала тлумачить це як світ Тоху (первісного хаосу), що передував Тікун (впорядкуванню).

ועשו היה מקור הז' מלכים שמלכו כו' וימת וימלוך³² וימת וימלוך כו' שהוא בחי' שליא המקפת על הולד שקדמה לולד.

А Ейсав був джерелом семи царів, які правили тощо: «і помер, і запанував [інший]»; і помер, і запанував [інший]» тощо. Це рівень плаценти, що оточує плід і передує йому.

Кожен з едомських царів «правив і помер», подібно до того, як світила Тоху з'явилися, а потім розбилися. Ейсав, їхнє джерело, подібний до плаценти, яка оточує плід і з'являється раніше за нього.

8 והעיקר הוא הולד שנולד ובצאתו זורקין השליא כו' שאינו מקבל רק בחי' מקיף. לפיכך עליהם נאמר רם על כל גוים³³ הוי"ה ויעקב יו"ד עקב³⁴ הוי"ה אלקינו³⁵ ואהבת את³⁶ ה' אלקיך כו'

Але головне — дитина, яка народжується; коли вона виходить, плаценту відкидають тощо, адже вона отримує лише охоплювальне [світло]. Тому про них сказано: «Гавая високо над усіма народами». А Яков — це йуд ейкев (йуд [i] п'ята): «Гавая — наш Б-г» і «І любитимеш Гавая, свого Б-га» тощо.

Важлива дитина, а не плацента: після народження плаценту відкидають, і вона пов'язана лише з охоплювальним світлом. Тому про народи сказано, що Б-г «високо над ними», тоді як ім'я Якова читається як йуд (найменша літера, початок Імені Гавая) та ейкев (п'ята): це означає, що Гавая є «нашим Б-гом», притягнутим усередину.

הגם שיו"ד היא הארה מצומצמת³⁷ הלא מצער היא³⁸ ויכולה ליכנס בפנימי [בפנימיות / בפנימית] ואין הכלי יכולה לקבל אלא ע"י צמצום כמו יו"ד כו'

Хоча йуд — це скорочене світіння («хіба воно не мале?»), воно може увійти всередину [як внутрішнє світло], а посудина може прийняти світло лише через скорочення (цимцум), подібно до йуд тощо,

Йуд — це скорочена, мала точка світла, і саме тому вона може увійти всередину. Посудина може прийняти лише світло, яке було скорочене.

כדי שמזה יהיה לו רשפי אש והתלהבות בתפלה וכיוצא בה שמפני שהיא הארה מועטת יש כח בלב להיות מכילה.

щоб завдяки цьому в нього були вогняні спалахи й запал у молитві та подібному; адже, оскільки це мале світіння, серце спроможне вмістити його.

Оскільки це світло достатньо мале, щоб серце могло його вмістити, воно стає внутрішнім вогнем — запалом у молитві та подібному служінні.

9 והמשכת אלקות מלמעלה ג"כ ע"י התלבשות כלים אשר קדשנו במצותיו רמ"ח אברין דמלכא. ובימי האבות שלא ניתנה תורה היו להם עובדות אחרים כמו בארות ומקלות כו'.

І притягнення Б-жественності згори також відбувається через облачення у посудини — «Який освятив нас Своїми міцвот», 248 членів Царя. А за часів праотців, коли Тору ще не було даровано, вони мали інші форми служіння — наприклад, криниці та жезли тощо.

Б-жественність притягується в душу через міцвот, які називаються 248 «членами Царя», бо в них облачається воля Б-га. До дарування Тори праотці мали інші служіння, як-от криниці Іцхака та жезли Якова, що виконували ту саму мету.

משא"כ עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] לפי שהוא רם ונשא עליהם דהיינו בחי המקיף בלבד אינו נכנס תוך פנימיותם להיות בטל אליו רק הוא יש ונפרד בפ"ע [בפני עצמו] שאין לו שייכות כלל הגם דקרו ליה אלקא דאלקיא: ³⁹

Не так у ідолопоклонників: оскільки Він високий і піднесений над ними, тобто перебуває лише у властивості охоплювального [світла], Він не входить у їхнє внутрішнє єство, щоб вони досягли самоусунення (бітуль) перед Ним; натомість [кожен] є окремим еш (самостійною сутністю), відокремленим сам по собі й таким, що не має жодного зв'язку [з Ним], хоча вони й називають Його «Б-гом богів».

На відміну від них, ідолопоклонники пов'язані з Б-гом лише як з охоплювальним світлом, що перебуває «високо над» ними: Він не входить у них, щоб вони досягли стану бітуль перед Ним, і вони залишаються відокремленими сутностями. Навіть називаючи Його «Б-гом богів», вони визнають Його лише як далеку найвищу силу, а не як Того, Хто перебуває всередині них.

РОЗДІЛ 4 • 110-12

Приношення як маїн нуквін

10 והנה הקרבנות הם העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] להיות ריח ניחוח דהיינו כמו ריח שהוא משיב את הנפש כך הקרבנות הם מעלים מ"ן [מ"ן נוקבין] בבחי ריח שיהיה ניחוח להוי"ה גילוי המשכת והשראת שכינתו שיהא שורה ומתגלה בחי אלקות בנפשו

А тепер: жертвоприношення — це піднесення маїн нуквін (жіночих вод), щоб вони стали «приємним ароматом (reaх ніхоах)». Тобто, як аромат повертає душу до життя, так і жертвоприношення підносять маїн нуквін у формі пахоців, щоб для Імені Б-га (Гавая) був ніхоах — об'явлення, низведення та перебування Його Б-жественної присутності (Шехіні), аби рівень Б-жественності перебував і розкривався в його душі.

Жертвоприношення підносять «жіночі води» — пробудження знизу, яке викликає відповідь згори. Їхній «приємний аромат» діє, наче запах, що повертає до життя людину, яка знепритомніла: завдяки йому розкривається й перебуває Шехіна, тож Б-жественність відчувається в душі.

וזהו ניחוח לשון ירידה דהיינו שיהא ירידה והשתלשלות אלקות מעילה לעילה עד שיכנס ויתגלה
בנפש האדם בתוכו ובפנימיותו ממש

І це — ніхоах, слово, що означає спуск: Б-жественність має спускатися й послідовно розгор-
татися з рівня на рівень, аж поки увійде в душу людини й розкриється в ній — у самій її вну-
трішній сутності.

Ніхоах, яке зазвичай перекладають як «приємний», тут тлумачиться як слово на позначення спуску
(подібно до нехіса, «сходження вниз»): його мета — щоб Б-жественність спускалася рівень за рівнем,
аж поки розкриється в найглибшій сутності людини.

והטעם כי הנה ענין העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] היינו כמו שמביאין למלך דבר חדש בכדי שיפנה אל בקשה
הקטנה והנמוכה לגבי מעלת ומדרגת המלך.

А причина полягає в тому, що піднесення маїн нуквін подібне до того, як приносять цареві
щось нове, аби він звернув увагу на мале й незначне прохання, якщо порівняти його з велич-
чю та становищем царя.

Ось чому жертвоприношення приводять до цього: піднесення жіночих вод подібне до того, як прино-
сять цареві щось нове, аби він зважив на прохання, мізерне порівняно з його величчю.

שע"י דבר חדש הוא ממשיך לב המלך כמו ע"י צפור המדברת⁴⁰

Адже завдяки чомусь новому привертають серце царя — як, наприклад, за допомогою птаха,
що говорить.

Царя, який має все, зворушує щось нове, наприклад птах, що говорить.

הגם שבנ"א [שבני אדם] מדברים בכינה יתירה אך מצד החידוש שהצפור תדבר ע"י ימשיך ויעורר לב
מלכים אין חקר⁴¹ שיפנה לבקשת ההדיוט.

Хоча люди говорять із набагато більшим розумінням, однак новизна того, що птах загово-
рив, завдяки цьому приверне й пробудить «серце царів, якого не збагнути», і спонукає його
звернути увагу на прохання простолюдина.

Люди говорять набагато розумніше, але в цьому немає нічого нового; диво птаха, що говорить, звору-
шує «серце царів, якого не збагнути», і тому цар звертає увагу на прохання простолюдина. Так само
новизна, що йде знизу, зворушує Вишнє.

11 ולכן העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] תלוי באתעדל"ת [באתערותא דלתתא] דייקא נפשות ישראל המלובשים בגוף כו'. הגם שהמלאכים עומדים ברום עולם ותמיד מששת ימ"ב [ימי בראשית] בלי הפסק אומרים בראה קדוש גם בדעת יותר ידברו שהשגתם גדולה ועצומה ומתענגים על ה' לאין קץ.

Тому піднесення майїн нуквін [жіночих вод] залежить саме від пробудження знизу (ітарута делетата), [а саме від пробудження] душ Ізраїлю, вбраних у тіло, тощо. Хоча ангели перебувають на висотах світу й безперервно, від шести днів творіння, кажуть із трепетом: «Святий», а також говорять із ще глибшим знанням, адже їхнє осягнення велике й безмірне, і вони без кінця насолоджуються Б-гом.

Піднесення жіночих вод залежить від душ у тілах, а не від ангелів. Ангели безперервно славлять Б-га, з трепетом, глибоким розумінням і безмежною насолодою, проте це не є чимось новим.

משא"כ למטה שיש מחשבות זרות רבות הטורדות ומפילות לב האדם וגם האהבה שמעורר חולפת ועוברת ויש לה הפסק וכו'.

Унизу ж усе інакше: тут безліч сторонніх думок, які відволікають людину й пригнічують її серце; навіть любов, яку вона пробуджує в собі, минає й відходить, перериваючись, тощо.

Унизу серце людини пригнічують думки, що відволікають її, а навіть любов, яку вона пробуджує в собі, то з'являється, то зникає.

אך בשביל החדוש שבוה שהרי כח זה באדם למטה להיות מדבר הוא מאכילה ושתייה.

Однак [це цінне] завдяки новизні цього, адже здатність людини внизу говорити походить від їжі та пиття.

Цінність її служіння — у його новизні: навіть здатність вимовляти слова молитви залежить від фізичної їжі та пиття.

12 ומי שאינו אוכל ג' ימים^{42, 43} נעשה חלוש ואין לו כח הדבור בשלימות וכן כמה מניעות שתלוי בגשמיות כמו מניעת הקור כו'

Той, хто не їсть три дні, слабне й уже не має повної сили мовлення; так само на мовлення впливають різні перешкоди, зумовлені тілесністю, як-от перешкода через холод тощо.

Залежність мовлення від тіла очевидна: після трьох днів без їжі людина не може говорити належним чином, а холод та інші фізичні умови також можуть цьому перешкоджати.

הרי כח הדבור שלמטה שחיותו מדברים גשמיים דבר זה יקר מאד בעיני ה'. וכמשל צפור הנ"ל. וכן כל הקרבנות כבשים ועזים הוא מהתלבשות ביי"ע כו'.

Отже, сила мовлення внизу, життєва сила якої походить від матеріальних речей, є надзвичайно цінною в очах Б-га — подібно до згаданої вище притчі про птаха. Так само всі приношення — вівці й кози — походять від облачення у світи творення (Брія), формування (Єцира) та дії (Асія) тощо.

Мовлення, що корениться у фізичному житті й здатне прославляти Б-га, є цінним для Нього, як і птах, що говорить. Так само тваринні приношення походять із нижніх світів Брія, Єцира й Асія.

ולכן כשעולה למעלה הוא דבר חדש מה שלא נראה כן בעולמות עליונים ולכן הם המעלים מ"ן [מ"ן] נוקבין] ולכן נק' בשם מנחה.

Тому, коли це підноситься вгору, воно є чимось новим, чого немає в такому вигляді у вищих світах; і тому саме вони підносять май"н нуквін [жіночі води], а тому називаються словом «мінха» [приношення].

Коли щось із цих нижніх світів підноситься вгору, це є новизною, невідомою вгорі; тому приношення підносять жіночі води й називаються мінха.

מנחה ר"ת [ראשי תיבות] מ"ן [מ"ן] נוקבין. ח' חכמה ומזל הח' נוצר חסד⁴⁴ ⁴⁵ ומשפיע בה' בה' בראם⁴⁶ היא בחי' כנ"י [כנסת ישראל] (גם לשון מנחה מלי' ניהוח)

Перші літери слова «мінха» — це початкові літери май"н нуквін. Літера хет означає мудрість (Хохма), а восьмий мазаль — «Ноцер Хесед» [той, хто береже милість] — спрямовує свій вплив у гей: «бегібарам» — «літерою гей Він створив іx», що є рівнем Кнесет Ісраель (Зібрання Ізраїлю). (Мінха також пов'язана за мовним коренем із ніхоах [приємним ароматом].)

У літерах слова «мінха» закладена ця ідея: перші дві, мем і нун, є початковими літерами вислову май"н нуквін; хет означає Хохму та її джерело — восьмий із тринадцяти тікунін милосердя, мазаль «Ноцер Хесед»; а гей, про яку Талмуд каже: «літерою гей Він створив іx», — це Кнесет Ісраель, Малхут. Слово «мінха» також пов'язане з ніхоах.

והנה לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב אז אהפך אל עמים⁴⁷ שפה ברורה כו'. וכן דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] אמר הודיעו בעמים עלילותיו⁴⁸ וכתוב הכו לה' משפחות עמים כו' ויאמרו⁴⁹ בגוים⁵⁰ כו'.

Про Час Прийдешній написано: «Бо тоді Я зміню народам мову на чисту» тощо. Так само цар Давид, мир йому, сказав: «Сповідайте народам про Його діяння»; і написано: «Воздайте Імені Б-га (Гавая), роди народів» тощо; «І нехай скажуть серед народів» тощо.

Альтер Ребе звертається до віршів про народи: до пророцтва Цефанії, що в майбутньому Б-г змінить їхню мову на «чисту», і до закликів Давида сповіщати народам про Його діяння та заклику до їхніх родів віддати Йому славу.

ולהבין מה לנו להזכיר את עובדי כוכבים. אך הענין כי הנה כל הכירורין הוא מבחי עמים ששם נפל רפי"ח הנצוצין

I [треба] зрозуміти, навіщо нам згадувати ідолопоклонників. Але справа ось у чому: усі біру-рім [процеси очищення] походять із рівня народів, де впали 288 іскор.

Альтер Ребе запитує, навіщо Писання взагалі говорить про народи. Відповідь така: робота очищення відбувається серед народів, де під час розбиття посудин упали 288 іскор.

והוא ע"י בחי לבונה שהוא המקיף שעליהם שהוא יתברר ויעלה למעלה בקדושה ויהיה עשו במדרגתו הגבוה לפני מלך מלך כו מעולם התהו בקדושה

I це відбувається завдяки рівню левони [ладану] — світлу, що охоплює їх, аби він очистився й піднісся вгору, у святості, а Ейсав буде на своєму високому рівні — «до того, як запанував цар» тощо, — зі світу Тогу [хаосу], у святості.

Іскри очищуються завдяки левоні — світлу, що охоплює народи. Тоді Ейсав повернеться до свого високого кореня у святості Тогу, «до того, як запанував цар».

כי יעקב י עקב הוא בחי פנימי [פנימיות / פנימית] ויקם עדות ביעקב⁵¹ ותורה שם בישראל ואתם קרויים אדם⁵² אדם מ"ה [שם מ"ה] עולם התקון

Бо Яаков — «йуд-ейкев» [йуд і п'ята] — є рівнем внутрішнього [світла]: «Він поставив свідчення в Яакові й установив Тору в Ізраїлі»; і «ви зветесь адам (людина)» — слово «адам» [має числове значення, рівне Імені] Ма, світу виправлення (Тікун).

Яаков — це йуд і п'ята, внутрішнє світло Тікун, Тора, поставлена «в Яакові», а Ізраїль називається адам, числове значення якого (45) дорівнює Імені Ма — Імені Тікун.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] יתברר גם עשו שמעולם התהו בחי המקיף שיהי [שיהיה] בחי מקיף דקדושה ויוכלל הכל ביעקב שיהי [שיהיה] ליעקב גם בחי המקיף שהוא בחי ומדרגה יותר עליונה שם ס"ג [שם ס"ג] שהוא גדול משם מ"ה [שם מ"ה] ואשת חיל⁵³ כו:⁵⁴

I в прийдешні часи Ейсав також буде очищений — він походить зі світу Тогу, з рівня охоплювального [світла], — щоб цей рівень став охоплювальним [світлом] святості, і все було включене в Яакова, так що Яаков також матиме рівень охоплювального [світла], який є вищим рівнем і ступенем, Ім'я Саг, що вище за Ім'я Ма; і «жінка добродісна» тощо.

У майбутньому Ейсав, коріння якого — у Тогу, також буде очищений: охоплювальне світло Тогу стане святим, і Яаков також його отримає — Ім'я Саг (63), вище за Ма (45). На це натякають слова: «Жінка добродісна — вінець свого чоловіка»: нижчий рівень стає вінцем над ним.

Приношення Тоу

13 והנה כפי ההמשכה שלמעלה כך צ"ל המיין [המיין נוקבין] שמלמטה וכדי להמשיך בחיי המקיף עליון

דקדושה צ"ל העלאת מיין [מיין נוקבין] בבחי' מקיף דהיינו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת וכנ"ל.

Як відбувається притягнення згори вниз, таким має бути й майїн нуквін [жіночі води] знизу. А щоб притягнути рівень (бхіна) вищого охоплюючого [світла] святості, необхідно піднести майїн нуквін у властивості охоплюючого [світла], тобто понад міру, яку здатна витримати його душа, як згадувалося вище.

Пробудження знизу має відповідати тому, що прагнуть притягнути згори. Щоб притягнути вище охоплююче світло, жіночі води людини самі мають бути «охоплюючими» — це любов, що виходить за межі того, що здатна вмістити душа.

ובפרט כשרואה בנפשו הפחיתות מרבות מחשבות המעיקים וטורדים ומפילים אזי צריך הוא לצעוק אל ה' בצר לו למעלה מכדי שתוכל נפשו שאת.

Особливо це потрібно тоді, коли він бачить у власній душі її низький стан через безліч думок, що гнітять, відволікають і пригнічують: тоді він має «волати до Б-га у своїй скруті» понад міру, яку здатна витримати його душа.

Це стосується передусім випадку, коли людина бачить, наскільки низько її опустили думки, що відволікають. Тоді вона має волати до Б-га зі своєї скрути з силою, що виходить за межі її власної міри.

14 ולכן כשראה יעקב את עשו למטה קם עליו הקריב מנחה היא העלא' [העלאת / העלאה] לעשו אחיו

שלמעלה מעולם התהו ששם הוא אחיו

Тому, коли Яаков побачив Ейсава знизу, який повставав проти нього, він приніс мінху (дарове приношення) — піднесення [майїн нуквін (жіночих вод)] — Ейсаву, своєму братові, що перебуває нагорі, у світі Тогу, де він є його братом.

Коли Яаков побачив, що Ейсав унизу йде проти нього, він послав дар — приношення, яке підносить жіночі води, — Ейсаву, «своєму братові» згори. У світі Тогу, корені Ейсава, вони справді брати.

כי יעקב יש לו ב' בחי' רוי"ש [רצוא ושוב]. שוב בבחי' י' עקב ורצוא בבחי' ביטול לגמרי כו' להמשיך בחי' המקיף עליון.

Адже Яаков має два рівні — рацо (порив угору) і шов (повернення): шов — на рівні йуд-екев (йуд і п'ята), а рацо — на рівні цілковитого самоусунення (бітуль), тощо, щоб притягнути вниз аспект вищого охоплюючого [світла].

Яаков має і рацо, і шов: шов — це йуд і п'ята, внутрішнє світло, а рацо — цілковите самоусунення, завдяки якому досягається вище охоплююче світло.

ואזי יהי עשו שלמטה ממילא בטל ואזי יקוים אז אהפך אל עמים⁵⁵ כי מעשה אבות סימן לבנים^{56, 57} שהם עשו הכנה לבניהם לע"ל [לעתיד לבוא] במעשיהם.

І тоді Ейсава унизу сам собою буде нейтралізований, і тоді здійсниться: «Бо тоді Я оберну народи», адже діяння батьків є знаком для дітей, бо своїми діяннями вони підготували шлях для своїх дітей у Майбутньому.

Коли це охоплююче світло буде притягнуте вниз, Ейсава унизу сам собою буде нейтралізований, і здійсниться пророцтво про те, що народи звернуться до Б-га. Те, що зробили праотці, підготувало шлях їхнім нащадкам у майбутньому.

15 והנה העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין]⁵⁸ של התקון גלוי וידוע לנו ע"פ התורה פרים בני בקר שנים⁵⁹ כו'. בפסח כך. ובשבועות כך כו'

Тепер піднесення майїн нуквін [жіночих вод, що підносяться знизу] Тікун [виправлення] відкриті й відомі нам через Тору: «два молоді бики» тощо; на Песах — так само, і на Шавуот — так само, тощо.

У Торі докладно перелічено жертви Тікун, аж до кількості биків на кожне свято: стільки-то на Песах, стільки-то на Шавуот.

משא"כ העלאת מ"ן [מ"ן נוקבין] לעולם התהו אין אתנו יודע עד מה⁶⁰ האיך ומה הם הקרבנות ואיזה שיעור רק יעקב אע"ה [אבינו עליו השלום] ידע ענינם

Але щодо піднесення майїн нуквін до світу Тогу [хаосу], то «ніхто з нас не знає, як багато»: як саме, що це за жертви і якою є їхня міра; лише Яаков, наш батько, мир йому, знав про них.

Та ніхто не знає, які жертви підносяться до Тогу, якого вони виду й у якій кількості; лише Яаков знав про них.

וכך שלח קרבנות עזים מאתים⁶¹ כו' שהם קרבנות אחרים אשר לא כתובים בתורה בקרבנות דתקון ושיעורים אחרים.

І тому він послав жертви — «двісті кіз» тощо, — які є іншими жертвами, не записаними в Торі серед жертв Тікун, і відрізняються мірою.

Його дарунок — двісті кіз тощо — складався з жертв Тогу, видів і кількості яких немає серед жертв Тікун, описаних у Торі.

16 ולכן הקריב גם גמלים שהם טמאים בקרבנות דתקון. אך בקרבנות דתהו כתיב מי יתן טהור מטמא⁶² כו'.

Тому він також підніс верблюдів, які є нечистими для жертвоприношень Тікун [виправлення]. Але про жертвоприношення Тогу [хаосу] сказано: «Хто може вивести чисте з нечистого?» тощо.

Яков навіть послав верблюдів — тварин, яких у Тікун не можна було приносити в жертву. Однак у Тогу нечисте може стати чистим, на що натякає запитання Йова: «Хто може вивести чисте з нечистого?»

ששם כחשכה כאורה^{63,64} כו' קטן וגדול שם הוא⁶⁵ כו' השוה ומשוה כו'. וזהו ענין ויחבקהו.⁶⁶ שעשו חיבק את יעקב.

Бо там «темрява — як світло», тощо; «малий і великий — там», тощо; «Він урівнює і робить рівними», тощо. І в цьому полягає зміст слів «і він обійняв його»: Ейсав обійняв Якова.

На цьому рівні темрява і світло, мале й велике однакові перед Б-гом. Саме тому Ейсав зміг обійняти Якова.

РОЗДІЛ 6 • 117-18

Поклони й обійми

17 ובכ"מ [ובכל מקום] הזכר מחבק וכמ"ש וימינו תחבקני⁶⁷ שהמשפיע מחבק את המקבל ומקיפו מכל צד להגביהו למעלה כו'. והיינו לפי שעשו שרשו מבחי מקיף מעולם התהו.

І всюди саме чоловік обіймає, як сказано: «і його правиця обіймає мене»: той, хто дає, обіймає того, хто приймає, і оточує його з усіх боків, щоб піднести його вгору тощо. Це тому, що корінь Ейсава походить від рівня охоплювального [світла], зі Світу Тогу [первісного хаосу].

Зазвичай обіймає чоловік — той, хто дає: він оточує того, хто приймає, і підносить його. Ейсав обіймає Якова, бо корінь Ейсава — охоплювальне світло Тогу, вище за Якова.

אך הדרך שיגיע לזה הוא ע"י כי והוא עבר לפניהם⁶⁸ בחי' והוא כו' ואח"כ וישתחו ארצה שבע פעמים בחי' נפ"א [נפילת אפים] ללקט נצוצין.

Але шлях, яким він досягне цього, — через «і він пройшов перед ними», рівень «i Він» (ve-gy) тощо; а згодом — «вклонився до землі сім разів», рівень падіння обличчям додоу (нефілат апаїм), щоб зібрати іскри.

Яаков досяг цього, пройшовши попереду своєї родини: «і він» прочитується як рівень, що називається «Він» і в хасидизмі позначає приховане. А сім поклонів, за прочитанням Альтер Ребе, — це падіння ниць під час молитви (нефілат апаїм), завдяки якому збирають упалі іскри.

עד גשתו עד אחיו. פי' עד שגשש ופגע באחיו דהיינו שליטת את הטוב שבעשו בחי' לבונה שע"י הוא אחיו של יעקב שהמקיף והפנימי נלקחו ממקום א'.

«Доки він не наблизився (гішто) до брата»: це означає, доки він не намацав шлях (гішеш) і не зустрів брата, тобто доки не зібрав добро, що є в Ейсаві, — рівень левона [ладану]. Завдяки цьому він є братом Яакова, адже охоплювальні та внутрішні [світла] були взяті з одного місця.

«Доки він не наблизився» (ад гішто) прочитується через слово гішеш — «намацав шлях» — і зустрів брата: тобто зібрав добро, що є в Ейсаві, — левона. Тоді Ейсав справді є братом Яакова, бо охоплювальні й внутрішні світла мають спільне джерело.

18 ואזי וירץ עשו לקראתו.⁶⁹ עשו הוא כח המלוכש בעשו הגשמי רץ ממטה למעלה לקראתו וכמשל הנרות שבטלים לאבוקה כאשר נקרבו אורם לאור האבוקה כו'.

І тоді: «Ейсав побіг назустріч йому». Ейсав [тут] — це сила, вкладена у фізичного Ейсава, [яка] побігла знизу вгору назустріч йому, подібно до притчі про свічки, світло яких втрачає самостійність перед світлом смолоскипа, коли його наближають до світла смолоскипа, тощо.

Біг Ейсава назустріч Яакову — це свята сила, прихована у фізичному Ейсаві, яка підноситься до свого джерела. Це подібно до маленьких свічок, чиє полум'я поглинається смолоскипом, коли їх підносять близько до нього.

ואחר שנברר בחי' הטוב שבו אזי ויחבקהו מלמעלה למטה שנכנס המקיף עליון ג"כ ביעקב.

І після того, як було очищено рівень добра в ньому, тоді «він обійняв його» — згори вниз, бо вище охоплювальне [світло] також увійшло в Яакова.

Коли добро в Ейсаві було очищено, обійми відбулися згори вниз: вище охоплювальне світло Тогу також увійшло в Яакова.

Поцілунок і сльози

19 ונמצא שנכללו ביעקב כל הבחיי כנ"ל. ועיי' וישקהו ⁷⁰ בחיי נשיקין ונקוד עליו ⁷¹ בחיי נקודות הוא בחיי חכמה והיינו לפי שבשבירה היה הסתלקות חכמה ועתה אחר הבירור הנה נתגלה.

Отже, усі згадані вище рівні були включені в Якова. Завдяки цьому «він поцілував його» — це рівень поцілунків; а над словом стоять крапки — рівень точок (некудот), тобто рівень мудрості (Хохма). Адже під час руйнування відбувся відхід Хохми, а тепер, після очищення, вона розкрилася.

Коли в Якові тепер присутні і внутрішні, і охоплююче світло, Ейсав «поцілував його», а в сувої Тори слово позначене крапками. Крапки — найменші точки — символізують Хохму, яка відійшла під час руйнування і тепер розкривається після очищення.

ואח"כ ויבכו הנה בכיה ⁷² היא מפני שמחה או מרירות שע"י כיווץ במוח דוחה המותרות בליחות הדמעות. ⁷³

А потім — «і вони заплакали». Плач буває від радості або від гіркоти: бо скорочення в мозку виштовхує надлишок вологи у вигляді сліз.

Потім вони заплакали. Плач буває і від радості, і від смутку; від смутку розум стискається й виштовхує сльози, які Альтер Ребе описує як надлишок вологи, що виділяється.

ועיי' שמחה הוא כמ"ש בזוהר שה"ש [שיר השירים] ⁷⁴ גבי ר"ע [רבי עקיבא] שזלגו עיניו ⁷⁵ כו'. והיינו לפי שהשמחה הוא התפשטות החיות כמ"ש ושמועה טובה ⁷⁶ טובה תדשן עצם.

А [плач] від радості — як написано в Зогарі на Шир га-Ширім про Рабі Аківу: його очі полилися сльозами тощо. Це тому, що радість є розширенням життєвої сили, як написано: «Добра звістка відгодовує кістку».

Плач від радості ілюструє приклад Рабі Аківи, з очей якого потекли сльози, коли він досягнув таємниці Пісні Пісень, як розповідає Зогар. Радість розширює життєву силу, як сказано: «Добра звістка відгодовує кістку».

וכמעשה דאספסיינוס⁷⁷ כו' הוא הילוך הדם בעורקים וכן ברוח החיות שבו וכן בהמשכות מוחין חדשים
כי יש בחי עבור יניקי [יניקה / יניקת] מוחין.

Як і в історії про Веспасіана тощо, це є рух крові у венах; так само — у життєвому дусі всередині нього, а також у притягненні нових інтелектуальних сил (мохін), адже є стадії ібура (виношування), еніки (вигодовування) та мохін (інтелектуальних сил).

Талмуд розповідає, що коли Веспасіан почув, що його проголосили імператором, його нога розпухла, тож він не міг узутися: від радості кров прилила до неї. Радість також розширює життєвий дух і приносить нові стадії інтелекту, які в Кабалі розвиваються через виношування, вигодовування та зрілість.

20 והנה כשיש כלי למטה לקבל השמחה אז היא מתפשטת ונותנת מוחין חדשים. וכן עי"ז מתפשט רוח החיים לדשן עצם כנ"ל. אבל כשהכלי שלמטה קטן מהכיל אזי מתקבץ במוח ודוחה המותרות בליחות הדמעות.

Отже, коли внизу є посудина, здатна прийняти радість, вона поширюється й дає нові інтелектуальні сили (мохін); так само завдяки цьому поширюється дух життя, щоб «відгодувати кістку», як згадувалося вище. Але коли посудина внизу замала, щоб умістити її, радість зосереджується в мозку й виводить надлишок у вигляді вологи сліз.

Коли людина здатна вмістити свою радість, вона поширюється в ній, приносячи нове розуміння та життєву силу. Коли радість надто велика для неї, вона зосереджується в розумі й виливається слізьми.

21 וענין זה היה גי"כ גבי יעקב ועשו שהי' התגלות בחי' כתר למעלה מעלה כו' והיה רוב שמחה שנתקרבו כ"כ [כל כך] מעלה מעלה עם מה שנפל למטה מטה בריחוק בשבה"כ [בשבירת הכלים].

Так було й у випадку з Яаковом та Ейсавом: відбулося розкриття рівня вінця (Кетер), що перебуває надзвичайно високо, тощо; і була велика радість від того, що найвище настільки зблизилося з тим, що впало дуже низько й опинилося далеко, під час розбиття посудин.

Під час зустрічі Яакова з Ейсавом розкрився Кетер — найвищий рівень, — і найвище поєдналося з тим, що впало найнижче під час розбиття посудин. Радість була надто великою, щоб її стримати, тож вони заплакали.

עשו ויעקב כמו שני אחין שלא ראו זא"ז [זה אל זה / זה את זה] זמן רב מאז היה שבה"כ [שבירת הכלים]. וז"ש [וזהו שכתוב] לע"ל [לעתיד לבוא] בכ"י יבאו^{78, 79} שע"י בח"י בכ"ה דוקא שהוא ע"י התגלות מדרגות הגבוהות כו'. ובתחנונים אובילם אל נחלי מים:

Ейсау і Яаков були наче два брати, які довго не бачилися відтоді, як сталося розбиття посудин. І саме про прийдешній час сказано: «З плачем прийдуть» — саме завдяки рівню плачу, який виникає через розкриття вищих рівнів, тощо; «і з благаннями поведу їх до потоків води».

Вони були наче брати, що знову зустрілися після довгої розлуки: відтоді, як сталося розбиття посудин, вони були віддалені один від одного. Так само під час майбутнього визволення Ізраїль прийде «з плачем» — зі сльозами радості від розкриття найвищих рівнів, — і Б-г поведе їх до потоків води.

В АВОДІ

Людина не повинна занепадати духом через те, що її молитва, на відміну від безперервної хвали ангелів, обтяжена сторонніми думками, а її любов слабшає: служіння душі в тілі, чие мовлення саме залежить від їжі, є новизною, дорогою Б-гу, мов птах, що говорить перед царем. А щоб притягнути охоплююче світло донизу, її любов має вийти за межі власної міри: коли людина бере близько до серця, наскільки низько опустилася душа, і бачить, як думки, що відволікають, пригнічують її, їй слід у своїй скруті волати до Б-га, виходячи за межі того, що може витримати її душа.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому любов, народжена усвідомленням того, що Б-г не піддається жодним змінам, і віддаленості душі від Нього, перевершує любов, народжену усвідомленням того, що Він є життям усіх світів?
2. Як може лев, який перебуває праворуч від Колісниці, бути внизу нечистою твариною, і як це пояснює, чому Ейсау народився першим?
3. Чого притча про птаха, що говорить, навчає про цінність молитви душі в тілі порівняно з постійною хвалою ангелів?
4. Чому дар Яакова Ейсау включав верблюдів та інші приношення, про які Тора не розповідає?
5. Чому Яаков і Ейсау заплакали, коли зустрілися, і чого сльози радості навчають про одкровення, надто велике для своєї посудини?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ויקח מן הבא בידו

У примітці сказано, що там надруковано ще два інші записи цього маамара.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ב' הנחות אחרות נדפסו בסה"מ תקס"ה ע' ס. ראה ברשימות המאמרים שבסה"מ תקס"ב ח"ב בסופו הערה 39. ספר השיחות קיץ ת"ש ע' 50. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' מט, חלק מהמאמר עם הוספות וקיצורים שם (הוצאת תש"ס) ע' נג ואילך.

2 ויקח מן הבא בידו

Яков бере з того, що має, дарунок для Ейсава. Маамар тлумачить цей дарунок як жертвоприношення, що підносить іскри Тору [світу хаосу].

בראשית ל"ב:יד-י"ד Genesis 32:14

וַיָּלֶן שָׁם בַּלַּיְלָהָהּ הַהוּא וַיִּקַּח מִן־הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה לַעֲשׂוֹ אָחִיו:

And he lodged there that night; and took of that which he had with him a present for Esau his brother:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לב, טו.

3 והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו

Тваринну жертву Гевеля названо «його мінхою» [приношенням], що показує: це слово стосується будь-якого приношення.

בראשית ד':ד-ד' Genesis 4:4

וְהָבֵל הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרֹת צֹאנוּ וּמִחֻלְבָּהּ וַיֵּשַׁע ה' אֶל־הָבֵל וְאֶל־מִנְחָתוֹ:

And Abel, he also brought of the firstlings of his flock and of the fat thereof. And the L-RD had respect unto Abel and to his offering;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית ד, ד.

4 שהיי קרבן מנחה

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ירושלמי מגילה פ"א ה"א.

5 הגם שהיה קרבן מנחה בפ"ע

У примітці Кегот тут цитує Єрусалимський Талмуд, який розглядає мінху як окремий вид приношення.

תלמוד ירושלמי מגילה א':י"א Jerusalem Talmud Megillah 1:11

6 תפלה שכנגד קרבנות

Талмуд навчає, що молитви встановлено замість що-

денних жертвоприношень.

ברכות כ"ו ב:ה-ו-ר Berakhot 26b:5-6

תִּנְיָא כְּוֹתִינָה דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא, וְתִנְיָא כְּוֹתִינָה דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לִוִּי. תִּנְיָא כְּוֹתִינָה דְּרַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי חֲנִינָא: אֲבָרְהָם תִּקְּן תַּפְלָת שְׁחֲרִית, שְׁנָאֲמַר: "וַיֵּשְׁכֶם אֲבָרְהָם בְּבֶקֶר אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר עָמַד שָׁם, וְאִין "עֲמִידָה" אֵלָא תַּפְלָה, שְׁנָאֲמַר: "וַיַּעֲמֵד פִּינְחָס וַיַּפְלִל". יִצְחָק תִּקְּן תַּפְלָת מִנְחָה, שְׁנָאֲמַר "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוֹן בִּשְׂדֵה לְפָנֹת עָרְבִי, וְאִין "שִׁיחָה" אֵלָא תַּפְלָה, שְׁנָאֲמַר "תַּפְלָה לְעֵנִי כִי יַעֲטֹף וּלְפָנֵי ה' יִשְׁפָּךְ שִׁיחוֹ".

There is a teaching in agreement with both of them. There is a teaching in agreement with R. Jose b. R. Hannina: Abraham instituted the morning Tefillah; as it is said, "And Abraham got up early in the morning to the place where he had stood" (Gen. xix. 27) — "standing" means prayer; as it is said, "Then stood up Phineas and prayed" (Ps. cvi. 30). Isaac instituted the afternoon Tefillah; as it is said, "And Isaac went out to meditate in the field at eventide" (Gen. xxiv. 63) — ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ברכות כו, ב.

7 בתשובת אמונת שמואל

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

להרב אהרן שמואל ב"ר ישראל קאידנובר, נדפס לפעם הראשונה בפפא"מ שנת תמ"ג. השאלה למה קורין תפלת מנחה מנחה, ומבאר.

8 אני ה' לא שניתי

«Я, Им'я Б-га (Гавая), не змінився». Творіння не вносить жодної зміни в Самого Б-га.

מלאכי ג':ו-ו' Malachi 3:6

כִּי אֲנִי ה' לֹא שִׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מלאכי ג, ו.

9 ולמתי"ב

Мареј мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

ת"ז בהקדמה.

10

כי ממך הכל

Слова Давида: «Бо все — від Тебе». Хоча Б-г перебуває поза світами, усе походить від Нього.

I Chronicles 29:14: דברי הימים א כ"ט: י"ד

וכי מי אני ומי עמי כי נעצר כח להנדיב כזאת כי ממך הכל ומידך נתנו לך:

But who am I, and what is my people, that we should be able to offer so willingly after this sort? for all things come of Thee, and of Thine own have we given Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דה"א כט, יד.

11

הודו על ארץ ושמים

«Його велич — над землею й небом». Світи підтримуються лише Його саявом (ход — велич, зів — блиск), а не Його сутністю.

Psalms 148:13: תהילים קמ"ח: י"ג

יהללו את־שם ה' כי־נשגב שמו לבדו הודו על־ארץ ושמים:

Let them praise the name of the L-RD, For His name alone is exalted; His glory is above the earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 2

12

יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולם

Мишна описує майбутній світ як день, що весь є Шабосом і спокоєм для вічного життя. Тут це один із висхідних рівнів саява Б-га.

Mishnah Tamid 7:4: משנה תמיד ז': ד'

... בששי היו אומרים (שם צג), ה' מלך גאות לבש וגו'. בשבת היו אומרים (שם צב), מזמור שיר ליום השבת, מזמור שיר לעתיד לבא, ליום שכלו שבת מנוחה לחיי העולמים:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in the midst of the judges he ...

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

13

והכל הוא בזיו וההארה כו'

У примітці сказано, що там надруковано глосу (garara) до цього уривка.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תרכ"ז ע"ה יש הגה"ה לכאן.

АБЗАЦ 3

14

השתלשלות. השתלשלות

У примітці зафіксовано варіант читання: «[двох видів] іштлшелуту: першого — іштлшелуту...»; там також

сказано, що коментарі до цього уривка надруковано там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת פ' פנחס ע' אקפה השתלשלות, האחד השתלשלות. ע"ש הגהות על קטע זה.

15

ויובן זה בעבודת ה'

У примітці вказано на паралельний виклад того, як два види розгортання виявляються в служінні Б-гу.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' יתרו ע' תשצא.

16

בעבודת ה' שכלב זו תפלה

Талмуд запитує, що таке «служіння серця», і відповідає: молитва.

Taanit 2a:11: תענית ב' א: י"א

ומנא לו דכתפלה — דתנאי: "לאהבה את ה' אלקיכם ולעבדו בכל לבבכם", איזו היא עבודה שהיא בלב — הוי אומר: זו תפלה. וכתבי בתריה: "ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

17

רשפי אש

У Пісні пісень коханий говорить, що любов сильна, як смерть, а «її спалахи — спалахи вогню». Хасидизм за-позичує цей вислів, говорячи про палку любов під час молитви.

Song of Songs 8:6: שיר השירים ח': ו'

שימני כחותם על־לבי כחותם על־זרועי כי־עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18

וחיי החיים של כל העולמות

У примітці наведено коментар, згідно з яким «життя» — це мудрість (Хохма) і розуміння (Біна), а «життя життя» — це вінець (Кетер); зазначено, що це питання потребує подальшого вивчення. У Ki Tica це питання також розглядається.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת דברים כרך ו ע' בורסא וז"ל: "נ"ב לכאורה חיים חו"ב וחיי החיים כתר, וצ"ע, עכ"ה", עכ"ל. בענין הצ"ע ראה גם אוה"ת כי תשא ע' איתסו.

19

לפי מזגה ותכונתה

У примітці наведено коментар, що ототожнює цю любов, відповідну певній мірі, з любов'ю «всім серцем», і посилання на маамар «Semolo tachas Ieroshi» у Ki Tica.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת דברים כרך ו שם וז"ל: "נ"ב ע' בד"ה שמאלו תחת לראשי בפי כי תשא שזוהו האהבה דכל לבבך, עכ"ה", עכ"ל.

20

כי אני ה' לא שנית

«Я, Гава, не змінився»: Б-г таким, Яким Він є поза сві-

тами, — предмет вищої любові.

Malachi 3:6: מלאכי ג'

כי אני ה' לא שניתי ואתם בני־יעקב לא כליתם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 כי אני ה' לא שניתי . . ולהתכלל באחד ממש

У примітці наведено коментар із запитанням, як душа може злитися зі словами «Я, Гавая, не змінився» — з Нескінченим світлом, що вище за «життя життя»; для відповіді вказано на маамар про мілуїоїм (заповнення літер) Імен і маамар «Tik'u bachodesh».

ПРИМІТКА КЕНОТ

Баоה"ת שם וו"ל: "נ"ב, והגם שצ"ל איך אפשר שהנפש תכלל בבחי' אני ה' לא שניתי שהוא אור א"ס שלמעלה מחיי החיים, מיהו במ"א בדרוש המילויים כתבתי [אולי הכוונה להנדפס באוה"ת-ענינים ע' רמ ואילך] שי"ל ע"ד ענין המילויים של השמות ועמ"ש בד"ה תקעו בחדש, דרוש השני פ"ב, וע' בסש"ב פייט הגם שתהי' אין ואפס כו' ע"ש, עכ"ה", עכ"ל.

АБЗАЦ 4

22 ותרד פלאים

«Вона впала дивовижно». Тут ідеться про сходження душі в цей світ.

Lamentations 1:9: איכה א'

טמאתה בשוליה לא זכרה אחריתה ותרד פלאים אין מנחם לה ראה ה' את־עניי כי הגדיל אויב:

Her filthiness was in her skirts, She was not mindful of her end; Therefore is she come down wonderfully, She hath no comforter. 'Behold, O L-RD, My affliction, For the enemy hath magnified himself.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 בכל מאדך

«Усією своєю міццю»: у хасидизмі — любов, що виходить за межі природної міри душі.

Deuteronomy 6:5: דברים ו'

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לִבְּךָ ובכל־נַפְשְׁךָ ובכל־מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 5

24 והנה כתיב

Примітка відсилає туди, де паралельно обговорюється лев і віл.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' בראשית יד, א.

25 פני ארי אל הימין

Обличчя хайот (живих істот) у видінні Єхезкеля: лев

ויקח מן הכבא בידו מנחה לעשו אחיו כו'

праворуч, а бик ліворуч.

Ezekiel 1:10: יחזקאל א'

ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אליהם למיין לארבעתם ופני־שור מהשמאל לארבעתם ופני־נֶשֶׁר לארבעתם:

As for the likeness of their faces, they had the face of a man; and they four had the face of a lion on the right side; and they four had the face of an ox on the left side; they four had also the face of an eagle.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל א, י. ראה תו"א לקמן צג, ג. לקו"ת שה"ש ט, ד. סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' נ.

26 ואעפ"כ למטה בעוה"ז . . חיי טמאה

Примітка перелічує кілька місць у Or ra-Tora, де обговорюється, чому лев унизу нечистий.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת וירא צג, ב. וארא ע' קסד. נ"ך ע' תסו. כרך ב ע' אנו. מובא באוה"ת ואתחנן ע' תו. סה"מ תרכ"ז ע' נ. וראה גם בלקו"ת שה"ש ט, ד.

АБЗАЦ 6

27 כי אדרבה

Примітка наводить там варіант читання: «адже, навпаки», і вказує на Балак, де наведено подальше пояснення цієї відповіді.

ПРИМІТКА КЕНОТ

Баоה"ת פ' בראשית יד, א: כי הנה אדרבה. ראה ביאור התירוץ בביאוה"ז לאדח"א כז, רע"ד. ובאוה"ת בלק ע' אמו.

28 גבור כארי

Мишна закликає бути сильним, як лев, щоб виконувати волю Б-га. Тут лев уособлює стриманість (Гвуру).

משנה אבות ה': כ"ה: Pirkei Avot 5:20

יהודה בן תימא אומר, הוי עז כנמר, וקל כנשר, ורץ כצבי, וגבור כארי, לעשות רצון אביך שבשמים. הוא היה אומר, עז פנים לגיהנם, ובשת פנים לגן עדן. יהי רצון מלפניך יי אלקינו שתבנה עירך במהרה בימינו ויתן חלקנו בתורתך:

Judah ben Tema said: Be strong as a leopard, and swift as an eagle, and fleet as a gazelle, and brave as a lion, to do the will of your Father who is in heaven. He used to say: the arrogant is headed for Gehinnom and the blushing for the garden of Eden. May it be the will, O L-rd our G-d, that your city be rebuilt speedily in our days and set our portion in the studying of your Torah.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

29 כמ"ש במ"א

Там левона (ладан), одна з одинадцяти пахощів для кадиння, є охоплювальним світлом над кліпот згори; воно не поглинається ними, як їхня внутрішня життєва сила, а завдяки йому вони живляться від святості. Це також «голова Ейсава» — охоплювальний рівень, що залишився у святості.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לעיל בפי תולדות ד"ה ראה ריח בני. וראה באוה"ת פי פנחס עי אקפו.

אבזאצ 7

30 לפני מלך מלך

Царі, що царювали в Едомі, перш ніж цар запанував над Ізраїлем. Кабала тлумачить їх як світ Toгу.

בראשית ל"א:36 Genesis

וְאֵלֶּה הַמְּלָכִים אֲשֶׁר מָלְכוּ בְּאֶרֶץ אֲדָוִם לִפְנֵי מֶלֶךְ-יִשְׂרָאֵל:

And these are the kings that reigned in the land of Edom, before there reigned any king over the children of Israel.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

31 בהר שער

Ейсав оселился на гори Сеїр; Ейсав — це Едом.

בראשית ח"ח:36 Genesis

וַיֵּשֶׁב עֵשָׂו בְּהַר שְׁעִיר עֵשָׂו הוּא אֲדָוִם:

And Esau dwelt in the mountain-land of Seir—Esau is Edom.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

32 וימת וימלך

Кожен едомський цар помирав, і на його місце царював інший; це тлумачать як світла Toгу, що розбилися.

בראשית ל"ג:36 Genesis

וַיָּמָת בֶּלַע וַיְמַלֵּךְ תַּחְתָּיו יוֹכָב בֶּן-זֶרַח מִבְּצָרָה:

And Bela died, and Jobab the son of Zerah of Bozrah reigned in his stead.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אבזאצ 8

33 רם על כל גוים ה'

Псалмоспівець прославляє Б-га: «Im'я Б-га (Гавая) високо над усіма народами; Його слава — над небесами». Маамар тлумачить слова «високо над» так: Б-г пов'язаний із народами лише згори — як охоплююче світло, а не входячи всередину.

תהילים קי"ג:4 Psalms

רָם עַל-כָּל-גּוֹיִם ה' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קיג, ד.

34 ויעקב יו"ד עקב

На початку Ваеце Яакова тлумачать як йуд ейкев: йуд означає низведення вищої мудрості (Хохма), яке сягає далеко вниз, аж до рівня п'ят. Це той скорочений йуд, який може увійти всередину.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל כא, א. קטע מכאן מובא באוה"ת פי כי תצא עי תתעא.

35

הוי"ה אלקינו

Заклик Моше: «Слухай, Ізраїлю: Гавая — наш Б-г, Гавая — Один». Маамар тлумачить слова «наш Б-г» як Б-га, притягнутого всередину Ізраїлю як внутрішнє світло.

דברים ו':4 Deuteronomy

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֶלְהֵינוּ ה' אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

36

ואהבת את ה' אלקיך

Заповідь любити Б-га, наведена на підтвердження того, що скорочене світло уможливорює внутрішню любов.

דברים ו':5 Deuteronomy

וְאַהֲבַתְּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל-לִבְּךָ וּבְכָל-נַפְשְׁךָ וּבְכָל-מְאֹדְךָ:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

37

שיו"ד היא הארה מצומצמת

У примітці сказано, що в Tavo Цемах Цедек додає порівняння з повчанням завжди викладати учневі сти-сло, посилаючись на «Біуреї га-Зогар» про Ахареї.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת תבוא עי תתרעב נוסף "ע"ד לעולם ילמד אדם לתלמידו בדרך קצרה, בבה"ז פי אחרי דע"ט ע"ב". ראה באוה"ת פי ראה עי תשפה.

38

הלא מצער היא

Лот каже про Цоар: «Хіба вона не мала?» Цей вислів за-позичено для позначення малості літери Йуд.

בראשית כ"ט:20 Genesis

הֲנֵה-נָא הָעִיר הַזֹּאת קְרִיבָה לְנוֹס שָׁמָּה וְהוּא מִצְעָר אֲמַלְטָה נָא שָׁמָּה הָלָא מִצְעָר הוּא וְתַחֲיוּ נַפְשִׁי:

Behold now, this city is near to flee unto, and it is a little one; oh, let me escape thither—is it not a little one?—and my soul shall live.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אבזאצ 9

39

דקרו לי אלקא דאלקיא

Талмуд говорить, що народи називають Б-га «Б-гом бо-гів», визнаючи Його найвищим, хоча й служать іншим силам.

מנחות ק"א:ה-ו' Menachot

איתיביה רב שימי בר חייא לרב (מלאכי א, יא) ממזרח שמש ועד מבוא גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

ПРИМІТКА КЕНОТ

מנחות קי, א.

АБЗАЦ 10

40

ע"י צפור המדברת

Уривок наводить ту саму притчу: щоб спонукати царя зважити на прохання простолюдина, йому приносять його маленького сина або щось нове, наприклад птаха, що говорить, адже в царському домі нічого не бракує.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בלקו"ת במדבר כ, א מביא זה וכמ"ש בלקו"א בשם המגיד ג"ע, וראה במ"מ לשם. המשל הזה מובא גם בלקו"ת שה"ש לו, א. וראה בד"ה אם בחקתי תרמ"ג עי קלג. קטע מכאן מובא בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) עי רצד. תרכ"ט (הוצאת קה"ת תשנ"ב) עי ג.

41

לב מלכים אין חקר

Прислів'я Шломо: як небо високе, а земля глибока, так «серце царів незбагненне». Ці слова застосовано до царя в притчі, якого зворушує лише щось нове.

Proverbs 25:3 משלי כ"ה:ג

שמים לרום וארץ לעמק ולב מלכים אין חקר:

The heaven for height, and the earth for depth, and the heart of kings is unsearchable.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי כה, ג.

АБЗАЦ 12

42

ומי שאינו אוכל ג' ימים

Наведені тут слова цитують Nedarim 15a:2; уривок подано нижче.

Nedarim 15a:2 ט"ו א:ב

תנו: קונם שאני לשו, שאני מהלה, שאני מדבר וכו'. היכי דמי? אילמא כדקתני, "שאיני לשו" מי הוי נדרא? והתנו: חומר בשבועות, שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש ועל דבר שאין בו ממש, מה שאין בו ממש. ושינה דבר שאין בו ממש הוא! אלא דאמר: "קונם עיני בשניה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תרכ"ט שם מביא מגמרא שבועות כה. ונדרים טו, א מענין שבועה שלא אישן ג' ימים.

43

ומי שאינו אוכל ג' ימים

Згідно з приміткою Kehot, у пізнішому маамарі це порівнюється з наведеним у Талмуді випадком обітниці не спати три дні, якої неможливо дотриматися.

Shevuot 25a כ"ה א

44

ח' חכמה ומזל הח' נוצר חסד

У примітці наведено припущення, що словами «во-сьмий мазаль, Ноцер Хесед» Альтер Ребе додає ще

один натяк у початкових літерах слова «мінха»: мазаль Ноцер Хесед.

ПРИМІТКА КЕНОТ

"ואולי י"ל שבמ"ש אדה"ז "מזל הח' נוצר חסד", מוסיף רמז בר"ת ד"מנחה", מזל נוצר חסד" (או מזל נוצר שהוא מזל הח') — סה"ש תשמ"ח כרך ב ע' 521.

45

ומזל הח' נוצר חסד

У маамарі Ваехі пояснюється, що Абба (Хохма) черпає з восьмого мазалю — Ноцер, літери якого складають слово рацон (воля), і таким чином відкриває волю з дуже високого джерела. Саме цю Хохму означає літера хет у слові «мінха».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה זח"ג רפט, ד. ע"ח שער הכללים פ"ה. וראה גם לקמן מח, ד. סט, א. לקו"ת צו טו, ג. ובכ"מ.

46

בה' בראם

Талмуд прочитує בהבראם («коли вони були створені») як «буквою ה Він створив יx»: цей світ був створений буквою ה.

Menachot 29b מנחות כ"ט ב

47

אז אהפך אל עמים

Через пророка Цефанію Б-г обіцяє, що наприкінці днів Він оберне народи до чистої мови, щоб усі вони прикликали Im'ya B-ga (Гаваая) і служили Йому разом. Маамар пов'язує це з очищенням іскор серед них.

Zephaniah 3:9 צפניה ג':ט

כִּי־אֶזְכֹּר אֶהֱפֹךְ אֶל־עַמִּים שִׁפָּה בְרוּרָה לְקֹרֵא כָלֶם בְּשֵׁם ה' לְעַבְדּוֹ שָׁכֶם אָחֶד:

For then will I turn to the peoples A pure language, That they may all call upon the name of the L-RD, To serve Him with one consent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

צפני' ג, ט. באוה"ת נ"ך כרך א עי תקג מציין לכאן: גבי יעקב ועשו שהי התגלות בחי כתר.

48

דהע"ה אמר הודיעו בעמים עלילותיו

«Дякуйте Гаваю, прикликайте Його Im'ya; сповіщайте про Його діяння серед народів». Ці самі слова відкривають пісню Давида, коли Ковчег принесли до Єрусалима (Діврей га-Ямим I 16:8).

I Chronicles 16:8 דברי הימים א ט"ז:ח

הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו:

O give thanks unto the L-RD, call upon His name; Make known His doings among the peoples.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Psalms 105:1 תהילים ק"ה א'

הודו לה' קראו בשמו הודיעו בעמים עלילותיו:

O give thanks unto the L-RD, call upon His name; Make known His doings among the peoples.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דה"א טז, ח. תהלים קה, א.

49 הכו לה' משפחות עמים כו ויאמרו הגוים כו

«Віддайте Гаваю, родини народів, віддайте Гаваю славу й силу»: заклик до народів визнати Б-га. Ці самі слова є в пісні Давида в Діврей га-Ямim I 16:28.

Psalms 96:7: תהילים צ"ו:ז

הכו לה' משפחות עמים הכו לה' כבוד ועז:

Ascribe unto the L-RD, ye kindreds of the peoples, Ascribe unto the L-RD glory and strength.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

I Chronicles 16:28: דברי הימים א ט"ז:כ"ח

הכו לה' משפחות עמים הכו לה' כבוד ועז:

Ascribe unto the L-RD, ye kindreds of the peoples, Ascribe unto the L-RD glory and strength.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים צו, ו-ז. דה"א טז, כח. לא.

50 ויאמרו בגוים

«Нехай скажуть серед народів: Гаваа царює». Паралельний вірш — Terilim 96:10.

I Chronicles 16:31: דברי הימים א ט"ז:ל"א

ישמחו השמים ותגל הארץ ויאמרו בגוים ה' מלך:

Let the heavens be glad, and let the earth rejoice; And let them say among the nations: 'The L-RD reigneth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 ויקם עדות ביעקב

Б-г установил свидетельство в Якове и поклав Тору в Израїли. Тут це означає Якова як внутрішнє світло Тікуна.

Psalms 78:5: תהילים ע"ח:ה

ויקם עדות ביעקב ותורה שם בישראל אשר צוה את אבותינו להודיעם לבניהם:

For He established a testimony in Jacob, And appointed a law in Israel, Which He commanded our fathers, That they should make them known to their children;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים עח, ה.

52 ואתם קרויים אדם

Вчення рабі Шимона бар Йохая про те, що Израїль називається «адам» [людиною].

Yevamot 61a:1-3: יבמות ס"א:א-ג

קברי גוים אינו מטמאין באהל, שנאמר: "ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם". אתם קרויין אדם, ואין הגוים קרויין אדם. מיתבי: "ונפש אדם ששה עשר אלף!" משום בהמה. "אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבוא אדם אשר לא ידע בין ימינו לשמאלו (ובמה רבה)!" משום בהמה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Zohar I, 20b: זח"א כ, כב

Zohar II, 25b: זח"ב כה, כב

ПРИМІТКА КЕНОТ

יבמות סא, א. זח"א כ, ב. זח"ב כה, ב.

53 ואשת חיל

«Жінка доблесті — вінець свого чоловіка», що натакає на майбутнє піднесення нижчого рівня, аби він став всеохопним вінцем.

Proverbs 12:4: משלי י"ב:ד

אשת חיל עטרת בעלה וכרקב בעצמותיו מבשרה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 יעקב יי עקב

На початку Ваєце Яаков тлумачиться як «йуд-ейкев»: йуд — це притягування згори Хохми, що сягає далеко вниз, аж до рівня p'ят.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נסמן לעיל כא, א. ובאוה"ת תצא ע' תתעו מציין לכאן.

АВЗАЦ 14

55 אז אהפך אל עמים

Майбутнє звернення народів до чистої мови, до якого готує вчинок Яакова.

Zephaniah 3:9: צפניה ג':ט

כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אפך:

For then will I turn to the peoples A pure language, That they may all call upon the name of the L-RD, To serve Him with one consent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 מעשה אבות סימן לבנים

Мідраш каже, що Б-г сказав Аврааму вирушити й прокласти шлях для своїх дітей, як зазначено у примітці Kehot.

Bereshit Rabbah 40:6: בראשית רבה מ"ד:ו

"ולאברהם היטיב בעבורה ויהי לו צאן ובקר וגו'" "ויצו עליו פרעה אנשים וישלחו אותו" ר' פנחס בשם רבי הושעיא רבה אמר אמר הקב"ה לאברהם אבינו צא וכבוש את הדרך לפני בניך. את מוצא כל מה שכתוב באברהם כתיב בבניו: באברהם כתיב "ויהי רעב בארץ" בישראל כתיב (שם מה, ו) "כי זה שנתים הרעב בקרב הארץ" באברהם כתיב "וירד אברהם מצרימה לגור שם" ובישראל כתיב (במדבר כ, ט) "וירדו אבותינו מצרימה" באברהם כתיב "לגור שם" ובישראל כתיב (בראשית מז, ד) "לגור בארץ באנו" באברהם כתיב "כי כנד הרעב בארץ ...

"He benefitted Abram for her sake; he acquired flocks, cattle, donkeys, slaves, maidservants, female donkeys, and camels" (Genesis 12:16). "Pharaoh commanded men in his regard and they sent away him and his wife, and everything that was his" (Genesis 12:20). "He benefitted Abram for her

sake; he acquired flocks, cattle...Pharaoh commanded men in his regard and they sent away him [and his wife]" – Rabbi Pinḥas said in the name of Rabbi Hoshaya the Great: The Holy One blessed be He said to Abraham our forefather: 'Go and pave the ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ב"ר פ"מ, ו: צא וכבוש את הדרך לפני בניך. רמב"ן בראשית יב, ו: כל מה שאירע לאבות סימן לבנים. לקו"ש חכ"ה ע' 123.

57

מעשה אבות סימן לבנים

Принцип Рамбана: усе, що сталося з праотцями, є знаком для дітей.

Ramban on Genesis 12:6 רמב"ן על בראשית י"ב:ו

... ענין גדול הנזכר והו רבותינו בדרך קצרה ואמרו (תנחומא ט), כל מה שארע לאבות סימן לבנים. ולכן יאריכו התנאים בספור המסעות והפירות הבאות ושאר המקרים, ויחשב החושב בהם כאלו הם דברים מיתרים אין בהם תועלת, וכלם באים ללמד על העתיד, כי כאשר יבוא המקרה לבניא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבא לזרעו. וידע כי כל גזרת עירין כאשר תצא מכח גזרה אל פעל דמיון, תהיה הגזרה מתקיימת על כל פנים. ...

AND ABRAM PASSED THROUGH THE LAND. I will tell you a principle by which you will understand all the coming portions of Scripture concerning Abraham, Isaac, and Jacob. It is indeed a great matter which our Rabbis mentioned briefly, saying:, 9. "Whatever has happened to the patriarchs is a sign to the children." It is for this reason that the verses narrate at great length the account of the journeys of the patriarchs, the digging of the wells, and other events. Now someone may consider them unnecessary and of no ...

Vocalized Edition (CC-BY) • Commentary on the Torah by Ramban (Nachmanides). Translated and annotated by Charles B. Chavel. New York, Shilo Pub. House, 1971-1976 (CC-BY)

АБЗАЦ 15

58

והנה העלאת מ"ן . . . השוה ומשוה כו'

У примітці сказано, що цей уривок згадується там.

ПРИМІТКА КЕНОТ

נזכר באוה"ת נ"ך כרך א' ע' תרנה. נתבאר בלקו"ת חקת נט, ד. בלקו"ת בחוקותי נ, ד. חקת ס, א. שה"ש לו, ב מציינים לכאן.

59

פרים בני בקר שנים

Тора наказує принести жертвоприношення мусаф (додаткове жертвоприношення) на Песах: двох молодих биків, одного барана й сімох ягнят — число, яке повторюється й на інші свята. Це приклад визначених жертвоприношень Тікуну (виправлення).

Numbers 28:19 מדבר כ"ח:י"ט

והקרבנתם אשה עלה לה' פרים בני־בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים יהיו לכם:

but ye shall present an offering made by fire, a burnt-offering unto the L-RD: two young bullocks, and one ram, and seven he-lambs of the first year; they shall be unto you without blemish;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר כה, יט.

60

אתנו יודע עד מה

Псалмоспівець нарікає у вигнанні: «Ми не бачили наших знаків; більше немає пророка, і ніхто з нас не знає, доки (ад ма)». Маамар тлумачить «ад ма» як «що» і «скільки»: ніхто не знає, якими є жертвоприношення Toгу (хаосу) і в якій мірі.

Psalms 74:9 תהילים ע"ד:ט

אותינו לא־ראינו אִירְעוּד נִבִּיא וְלֹא־אֲתָנוּ יָדַע עַד־מָה:

We see not our signs; There is no more any prophet; Neither is there among us any that knoweth how long.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

61

עזים מאתים

Дар Якова Ейсаву: двісті кіз, двадцять козлів та інше — це тлумачиться як жертвоприношення Toгу (хаосу).

Genesis 32:15 בראשית ל"ב:ט"ו

עֲזִים מֵאֲתִים וְתִשְׁעִים עֶשְׂרִים רְחִלִּים מֵאֲתִים וְאַיִלִּים עֶשְׂרִים:

two hundred she-goats and twenty he-goats, two hundred ewes and twenty rams,

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 16

62

מי יתן טהור מטמא

Ййов запитує: «Хто може вивести чисте з нечистого? Ніхто», — нарікаючи на людську неміч. Мідраш читає це так: «Хто? Хіба не Один?» — лише Б-г може. Маамар застосовує це до жертв Toгу [світу хаосу], де можна було приносити в жертву навіть верблюдів, нечистих у Тікун [світі виправлення].

Job 14:4 איוב י"ד:ד

מִי־יִתֵּן טָהוֹר מִטָּמֵא לֹא אֶחָד:

Who can bring a clean thing out of an unclean? not one.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב יד, ד.

63

ששם כחשכה כאורה

Примітка відсилає до цього місця для спорідненого обговорення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת פ' פנחס ע' א"פא.

64

כחשכה כאורה

Давид каже Б-гові, що темрява не прихована від Нього: «темрява — як світло». Тут ідеться про рівень, на якому протилежності однакові.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־יְחֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֹׁךְ מִמֶּךָ וְלֵיְלָלָה כִּי־וְאֵר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

65 קטן וגדול שם הוא
 Йов описує могилу, де «малі й великі перебувають там», а слуга вільний від свого пана. Тут це описує ривень, на якому відмінності зникають.

איוב ג':טט Job 3:19

קטן וגדול שם הוא ועבד חפשי מאדניו:

The small and great are there alike; And the servant is free from his master.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

איוב ג', יט.

66 ויחבקוהו
 Ейсава біжить назустріч Яакову, обіймає його й цілує.

בראשית ל"ג:ד' Genesis 33:4

וירץ עשו לקראתו ויחבקוהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 17

67 וימינו תחבקני
 «I правиця його обіймає мене»: той, хто дає, обіймає того, хто отримує.

שיר השירים ב':ו Song of Songs 2:6

שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני:

Let his left hand be under my head, And his right hand embrace me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שה"ש ב, ו.

68 והוא עבר לפניהם
 Яаков іде попереду своєї родини й сім разів кланяється до землі, доки не наближається до свого брата. Кожен вислів тут тлумачиться як етап очищення.

בראשית ל"ג:ג' Genesis 33:3

והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד אָחיו:

And he himself passed over before them, and bowed himself to the ground seven times, until he came near to his brother.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית לג, ג.

АБЗАЦ 18

69 וירץ עשו לקראתו
 Ейсава біжить назустріч Яакову, обіймає його, падає йому на шию і цілує його, і вони плачуть. Маамар роз-

ויקח מן הבא בידו מנחה לעשו אחיו כו'

глядає кожне дієслово по черзі.

בראשית ל"ג:ד' Genesis 33:4

וירץ עשו לקראתו ויחבקוהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 19

70 וישקהו
 «I поцілував його»: у Tori над літерами цього слова стоять крапки.

בראשית ל"ג:ד' Genesis 33:4

וירץ עשו לקראתו ויחבקוהו ויפל על צוארו וישקהו ויבכו:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

71 ונקוד עליו
 Раші зазначає, що слово позначене крапками, і наводить думки про те, що ці крапки навчають щодо поцілунку Ейсава.

Rashi on Genesis 33:4: רש"י על בראשית ל"ג:ד'

ויחבקוהו. נתגלגלו רחמי, כשראהו משתחוה כל השתחוואות הללו: וישקהו. נקוד עליו; ויש חולקין בדבר הזה בברייתא דספרי, יש שדרשו נקדה זו שלא נשקו בכל לבו, אמר רבי שמעון בן יוחאי, הלכה היא בידוע שעשו שונא לעקב, אלא שנבקרו רחמיו באותה שעה ונשקו בכל לבו (ספרי במדבר):

AND EMBRACED HIM — His pity was aroused when he saw him prostrating himself so many times (Genesis Rabbah 78:8). וישקהו AND HE KISSED HIM — Dots are placed above the letters of this word, and a difference of opinion is expressed in the Baraitha of Sifré (כהעלותך) as to what these dots are intended to suggest: some explain the dotting as meaning that he did not kiss him with his whole heart, whereas R Simeon the son of Johai said: Is it not well-known that Esau hated Jacob? ...

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain)

72 הנה בכיה . . בבכי יבואו
 У примітці сказано, що цей уривок про плач цитують там із варіантами.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' שג בשינויים.

73 דוחה המותרות בליחות הדמעות

У примітці сказано, що Or ha-Tora коментує це пояснення сліз і зіставляє його з двома іншими уривками.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת נ"ך כרך א ירמ"י ע' שעב שכתב שיש להעיר ממ"ש בסידור שער הסוכות בענין ויעקב אמר אז יבקע. וממ"ש בת"א בדי"ה יביאו לבוש. ע"ש.

74

כַּמִּי"ש בּוֹהַר שֶׁהָיָה

Там, у розповіді про полонянку, яка «оплакує свого батька», плач — це вища форма повернення (тшува), що походить не з туги, а, як і сльози Рабі Аківи, коли він осягнув таємниці Тори в Пісні Пісень, із великого розкриття. Це той плач, про який сказано щодо майбутнього: «З плачем вони прийдуть». Альтер Ребе відсилає до цього маамару, щоб докладніше дізнатися про плач.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מדרש הנעלם בזהר וירא צח, ב. לקו"ת תצא לו, ד. לקו"ש ח"ט ע' 208.

75

כַּמִּי"ש בּוֹהַר שֶׁהָיָה גִבִּי רִיעַ שׁוֹלְגוֹ עֵינָיו

Kehot указує тут на «Мідраш га-Неелам», де розповідається про те, що згадає маамар: очі Рабі Аківи лили сльози над Піснею пісень. Тут це ілюструє плач від радості.

ספר הזהר, וירא גי'ל-ג'ל"ג-ל"ז:37-33:3 Zohar, Vayera

76

וּשְׁמוּעָה טוֹבָה תִּדְשֵׁן עֵצֶם

Приповідка Шломо: «Світло очей звеселяє серце; добра звістка відгодовує кістку». Радість розширює життєву силу.

משלי ט"ו:30 Proverbs 15:30

מאור-עֵינַיִם יִשְׂמַח לֵב שְׁמוּעָה טוֹבָה תִּדְשֵׁן עֵצֶם:

The light of the eyes rejoiceth the heart; And a good report maketh the bones fat.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

משלי טו, ל.

77

וּכְמַעֲשֵׂה דַאסְפִּסְיָנוּס

Коли Веспасіан почув, що його проголосили імператором, його стопа розпухла, і Рабі Йоханан бен Заккай пояснив, що добра звістка відгодовує кістку.

גִּטִּין נ"ו ב'ד"ב:4 Gittin 56b

אמר לקה: לא תצטער, שמועה טובה אתיא לך, דכתיב: "שמועה טובה תדשן עצם". אלא מאי תקנתיה? ליתי איניש דלא מיתבא דעתה מיניה, ולחליף קמך, דכתיב: "ורוח נכאה תיבש גרם". עבד הכי, עייל. אמר לקה: ומאחר דחקמיתו כולי האי, עד האידנא אמאי לא אתיתו לגבאי? אמר לקה: ולא אמרי לך? אמר לקה: אגא נמי אמרי לך!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

גִּיטִין נ"ו, ב.

אבזאц 21

78

בְּכִי יִבְאוּ

У примітці Kehot Jeremiah 31:8 вказано як джерело цих слів.

ירמיהו ל"א:ח:8 Jeremiah 31:8

הִנְנִי מְבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקִבְצֵתִים מִיַּרְכְּתֵי־אֶרֶץ כְּסָם עוֹר וּפֶסֶת הָרָה וְיִלְדֹת יִחָדוּ קָהָל גָּדוֹל יָשׁוּבוּ הֵנָּה:

Behold, I will bring them from the north country, And gather them from the uttermost parts of the earth, And with them the blind and the lame, The woman with child and her that travaileth with child together; A great company shall they return hither.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ירמ"י לא, ח.

79

בְּכִי יִבְאוּ

Єрміягу пророкує повернення вигнанців: «З плачем вони прийдуть, і з благаннями Я поведу їх; Я приведу їх до водних потоків». Маамар тлумачить плач як сльози радості від великого розкриття.

ירמיהו ל"א:ט"ז:9 Jeremiah 31:9

בְּכִי יִבְאוּ וּבִתְחִנּוּנִים אוֹבִילֵם אוֹבִילֵם אֶל־נַחֲלֵי מַיִם בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל יִפְשְׁלוּ בָּהּ כִּי־הָיִיתִי לְיִשְׂרָאֵל לְאָב וְאֶפְרַיִם בְּכָרִי הוּא:

They shall come with weeping, And with supplications will I lead them; I will cause them to walk by rivers of waters, In a straight way wherein they shall not stumble; For I am become a father to Israel, And Ephraim is My first-born.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Vocalized Edition (CC-BY); Commentary on the Torah by Ramban (Nachmanides). Translated and annotated by Charles B. Chavel. New York, Shilo Pub. House, 1971-1976 (CC-BY); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою ШІ (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: [likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://www.likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

Безкоштовний некомерційний проєкт; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library. © likuteitorah.com

Із [likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayishlach/5/](https://www.likuteitorah.com/uk/torah-ohr/vayishlach/5/)

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок